

ההזדהות האחרונה

הידות ופרפראות בענייני הפרשה

גיליון מס' 12

- פרשת ויחי תשפ"ד -

תשובה: בפרשתן (פמ"ח פ"ט) כתוב שיוסף אמר ליעקב על מנשה ואפרים "בני הם אשר נתן לי אלקים "בזה", ומהו 'בזה', מפרש רש"י וז"ל "הראה לו (ליעקב) שטר אירוסין וכתובה".

ובשו"ת "דברי יציב" (להגה"ק בעל ה"שפע חיים" מצאנו קלועזנבורג זיע"א) [אבעה"ז סי' מ"ט] **מקשה**, איך חלו הקידושין של יוסף במצרים דהא קי"ל **דהמקדש בלא עדים אינה מקודשת**, א"כ יוסף כשהיה במצרים לא היו לו **ב' עדים כשרים**, ואיך חלו הקידושין.

ותירץ ע"י עובדא דהוה עמיה אצל הרה"ק מאוסטרובצא, וכה סיפר "כד הוינא טליא בהיותי אצל הגה"ק מאוסטרובצא זצ"ל, אמרתי לפניו על הפסוק "בני הם אשר נתן לי אלקים בזה", ופירש"י "הראה לו שטר אירוסין וכתובה" וצריך ביאור **היכן רמיזא, אלא** דאמר"י בגמ' (קידושין סה:): **'המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושיו'** ואפי'

בשניהם מודים (על **האחד** שהעיד עדותו על הקידושין) משום **דקא חייב לאחריני**, ופירש"י 'שקרובותיה נאסרו בו וקרוביו נאסרין בה', וממשיך ה"שפע חיים" ומסביר במתק שפתיים את ביאורו לגבי יוסף, ואומר "וזה ששאל יעקב על הבנים **מי אלה** דהלא במצרים לא היו עדי קידושין, והשיב לו **אשר נתן לי אלקים "בזה"** רמז על **הודאת בעל דין** דילפי' מיכי הוא זה' וכמו שכתב רש"י במס' קידושין (סה.) דהא דלא מהני

חידה א': לאיזה משפחה מסורתית נולד בן למז"ט, והילד משגדל הכניסו אותו הוריו כמו כל הילדים לב"ס ממלכתי והתחבר שם ועשה חיל במקצועות שלמד שם, ובחלוף השנים משגדל ונהיה כבר בן י"ב מרוב בקיאותו באין ספור מקצועות הוא התקבל לאיזה **אוניברסיטה בעל שם עולמי** אשר כל הטובים החכמים והמומחים התקבלו שם וכמובן שהוא עשה חיל הלאה גם שם, **יום אחד חלה תפנית משמעותית בהתנהגותו והבחינו בו** שהוא לוקח איזה **ספר יהדות** בידו הנקרא חת"ת (חיומש ת'הלים תיניא) ולצד שיעוריו באוניברסיטה הוא לוקח עמו מידי יום כל מיני מסכתות שבש"ס ולומד בהם בדרך, וכמובן שאט אט התחיל להתהפך מן הקצה אל הקצה ונהיה **בעל תשובה** והתחיל להתקרב ולהגיע לשיעורי תורה בבית חב"ד, ומשהגיע לגיל השידוכים החלו לחפש עבורו כלה צנועה וחסודה יר"ש ומשמצאו קבעו את זמן החתונה לתאריך מסויים.

אחרי החתונה רצה ה'בעל תשובה' ללכת לאיזה רב להתברך ממנו, שאל אותו הרב בקשר למשפחתו ומשסיפר לרב נענה לו ואמר 'הרי זה **קידושין פסולים'** ואיך מקודש לאשתך, **ומרוב בושה** ביקש מהרב שילך עמו לרב שסידר לו את הקידושין, ומשהלכו שניהם לרב השני **ושמע את אשר בפיו פתאום פסק הרב הראשון לטובתו בחזרה** (דהיינו שהקידושין הם כשרים) – איך יתכן?

הודאת בעל דין משום דחב לאחריני וזה לא שייך בגיורת שאין לה קרובים, ומסיים הישפע חיים ואומר 'והוטבו הדברים בעיני הגה"ק הנ"ל'.

עכ"פ רואים אנו מכאן שמכיוון שהכלה היא גיורת ממילא אין לה קרובים ואין שום חשש של יחב לאחריני (מהקרובים) וא"כ הודאת בעל דין לחודה מהני.

ולפי זה אפשר לומר בענייננו גם כן, מכיון שהבן של המשפחה (הנ"ל) התהפך מדרכו לדרך התשובה מצאו עבורו איזה גיורת יר"ש, ומכיוון שכן לא היו צריכים את עדי הקידושין דהודאת בעל דין לחודה מהני, וגם קרובי הבעל אסורים להיות עדים משום 'קרוביו', וגופא דעובדא הכי הוה שכשהלך להרב הראשון חשב שמדובר בכלה ממשפחה יהודית ובוה יש חשש של יחב לאחריני והודאת בעל-דין (הבעל-תשובה) לא מהני ולפיכך לא חלו הקידושין, אולם משמיע מהרב שהיה נוכח בעצמו לחודיה בשעת הקידושין ושמע את דבריו דמיירי בגיורת וליכא חשש של יחב לאחריני וממילא קידושיו כשרים אז התהפך סברתו כבראשונה.

חידה ג': ראובן יושב בביהמ"ד לצד שמעון ושניהם יושבים ועוסקים בתורה, ראובן משמש כעסקן נמרץ מסייע להרבה אנשים באיסוף ממון לצרכי עמך בית ישראל אולם

שמעון יושב ולומד כל היום בהתמדה גדולה בביהמ"ד, ועכ"ז אנו אומרים שלראובן יש לו

בשמים שכר עצום ולעומתו שמעון יש לו למעלה שכר מועט – איך יתכן?

תשובה: בפרשתן (פמ"ט פי"ג) כתוב "זבולון לחוף ימים ישכון" וכתוב בתריה "יששכר חמור גרם" ומבאר רש"י בדבריו המתוקים כדבש ואומר "שהיה זבולון עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר והם עוסקים בתורה", ומסיף ע"ז ואומר 'והוא שאמר משה שמח זבולון בצאתך ויששכר באוהליך, זבולון יוצא בפרקמטיא ויששכר עוסק בתורה באוהלים'. עכ"ל.

המהרי"ט (בתשובות חו"מ סי' ק') כותב דע"י השותפות של יששכר וזבולון, התורה של יששכר אם זכה מצילתו גם לזבולון מן החטא, אולם בכל זאת אם תורתו של היששכר הוא בדרגת 'לא זכה' אין זה עובר לזבולון לרעתו.

דברים מבהילים ביותר, וכמו שכתב מרנא החת"ס (ב"מ ח:): וז"ל "והאמת כי טוב מאוד לעם הארץ המחזיק לומדי תורה כי מלבד מה שנוטל חלק עמו, עוד יותר מזה כי אע"פ שהת"ח ח"ו אינו מהשלמים, מ"מ המחזיק נוטל שכרו משלם ומבאר החת"ס הטעם וז"ל "כי מה הוי ליה למיעבד ולמה יפסיד".

ולענייננו נראה שראובן היה באמת יבעל יכולת והנאתו היתה לפרנס ת"ח העוסקים בתורה, אולם שמעון הת"ח עצמו לא עסק בתורה בשלמות ולכן אין מקבל כי אם מעט שכר.

פרפראות

כח השפעת הצדיקים על העולם – ברית כרותה לשפתיים

הצדיקים לשלוט על מעשי הבריאה ולהעמיד את השמש כפי רצונם, וכן על יעקב כתוב (פכ"ח פ"ח) "כי בא השמש" ופירש רש"י "משמע ששקעה לו חמה פתאום שלא בעונתה כדי שילין שם".

והיינו שבפשטות כוונת התורה "ויזרח לו השמש" דמשמע שזרחה לו, אף שלכאורה זרחה לכל העולם, אבל כך הוא לשון בני-אדם לומר

בפרשתן (פמ"ח פי"ט) כתוב שיעקב בירך את שני בני יוסף מנשה ואפרים, קודם בירך את מנשה הגדול, וכשעבר לברך את הבן הקטן אפרים התבטא כך ואמר "אולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלוא הגויים", ופירש רש"י הק' וז"ל "כל העולם יתמלא בצאת שמעו ושמו, כשיעמיד חמה בגבעון וירח בעמק איילון", הרי שבכח

זרחה לנו השמש, אך לפי מדרשו הכוונה שבאמת זרחה דווקא לו – ליעקב, והיינו במה שהקדימה לזרוח קודם זמנה בכדי לרפאותו, וכן פירש בתרגום יונתן שזרחה השמש קודם זמנה בשביל לרפאות את יעקב.

ולפי הנתבאר יש לומר יותר, שגם בלא הקדמת השמש נחשב ש"ויזרח לו השמש", משום שכל מעשי הבריאה וזריחת השמש היא לכבוד הצדיקים.

ועכ"פ מבואר שהשמש זרחה ושקעה בשינוי זמנה הכל למען הצדיק יעקב אבינו. והלא ידועים דברי הירושלמי (נדרים ו') על הפסוק (תהלים נז, ג) "אקרא לאלקים עליון לק-ל גומר עליי", הגמ' דורשת שם ש'בת שלש שנים ויום א' שנחשבת בתולה, אם נמלכו ב"ד לעבר את החודש ולהוסיף יום אחד לפתע, אינה בתולה". הרי שכפי כח הבית דין לקבוע את השנים והחודשים והזמנים כך יקבע ע"פ זה טבע הבריאה.

וכבר תמה ה"אור החיים" הק' (שמות יד, כז) מהו הנס המופלא הנזכר בתורה של יקריעת ים סוף, וחז"ל עשו מזה כ"כ ענין גדול, הלא גם במשך הדורות מצינו שהטבע נשתנה כפי רצון גדולי הדורות, וכמו שמצינו בגמ' חולין (ז). שנהר גינאי נחלק בעבור התנא ר' פנחס בן יאיר וכן עוד על זה הדרך.

ומבאר האוה"ח הק' ואומר "אכן תנאי זה הוא בכלל התנאים שהתנה ה' על כל מעשה בראשית להיות כפופים לתורה ועמליה ולעשות כל אשר יגזרו עליהם, וממשלתם עליהם כממשלת הבורא ב"ה, ולזה תמצא כמו כן בשמים ובארץ ובכוכבים ובשמש וירח שלטו עליהם הצדיקים יחידים ואין צ"ל מרובים כאשר חקק ה' להם בעת הבריאה.

ולכן כל התכופות הטבע בעבור הצדיקים שהיה לאחר מתן-תורה, אין בו חידוש כי כך התנה הקב"ה במעשה בראשית, ומסביר האוה"ח הק' ואומר "אך החידוש הוא ב'יקריעת ים-סוף' שאף שמשנה רבינו עדיין לא קיבל את התורה כבר היה בו כח לבקוע הים משום שהוא יתן את התורה לעתיד.

הרי שבכח הצדיקים, לומדי תורה ועמליה לשנות ולכפוף את טבע הבריאה כפי דיבוריהם ומעשיהם וזהו שאמרו 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים'.

וכן כתב בספר "עקידת יצחק" (שער ט"ו) ש"שינוי הטבע על ידי תפילת הצדיקים הוטבע בכל כוחות הטבע מראשית יצירתם מבוראם להשתנות כחפץ הצדיקים", ויש לנו להבין מהו באמת כחו של הצדיק והוא ע"פ מה שכתוב בפרי' ויגש "ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי", ופירש רש"י "שני מגורי – ימי גרותי, כל ימי הייתי גר בארץ ולא השיגו בטובה", ובמדרש אמרו "בשעה שאמר יעקב אבינו לפרעה 'מעט ורעים היו ימי שני חיי', אמר לו הקב"ה אני מלטתך מעשיו ומלבן, והחזרתי לך את דינה ואת יוסף, ואילו אתה מתרעם על חיך שהם מעט ורעים, חיך שכמנין התיבות שיש מן 'ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חיך עד 'בימי מגורי' כך יחסרו משנותיך, דברים מבהילים ונוראים רואים אנו כאן, מכיוון שהוא הוציא מפיו הק' כמה תיבות (כביכול שלא במקומם) נענש שלא יחיה כחיי יצחק אביו, והן ל"ג תיבות, וכמנין זה נחסרו מחייו, שהרי יצחק חי ק"פ שנה ויעקב לא חי אלא קמ"ז שנה".

ואפשר לפרש בזה שדיבורו של יעקב אבינו נעשה מציאות ודבר מוחשי, ולכן כיוון שאמר "ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם" נעשה זה מציאות שיחיה פחות מאבותיו, 'ראו עד היכן כח פיו של האדם', בידו לדבר טוב ולעשות מזה דבר מוחשי שכל מציאותו הגשמית תהא לטובה, וח"ו להיפך שידבר דברים רעים וממילא כל מציאותו תשתנה חלילה לרעה.

וכיו"ב מצינו ביעקב שאמר ללבן בקשר לתרפים שחיפש באוהל רחל בתו, התרגז עליו יעקב על לבן שחשדו, ואמר לו "אם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה (רחל)", ופירש רש"י, שמאותה קללה מתה רחל בדרך, ולכאורה הרי בוודאי לא היה רצונו כלל שתמות אשתו חלילה, אלא מוכח

שדיבורו פעל מציאות ולכן מתה אף כנגד רצונו, וכעיי"ז מובא בגמ' (כתובות קיד.) על האמורא ריב"ל שמלאך המוות רצה לקחת את נשמתו וביקש ממנו (ריב"ל) להראות לו מקומו בגן-עדן, וכשהגיע עמו המלאך לגן-עדן קפץ ר' יהושע בתוכו "בעודו חי" ונשבע שלא יצא משם, אמר הקב"ה לבדוק את מהלך חייו של ר' יהושע, אם נשאל פעם על שבועה – רק אז אפשר להתיר לו השבועה, אולם משבדקו ומצאו שלא נשאל אף פעם נשאר בגן עדן.

וביאר הגה"צ ר' אליה לופיאן זצ"ל, שאם נשאל על שבועה הגם שהוא לא חטא, מ"מ כבר לא היה בכלל "לא שנית" שהרי נשבע ונתחרט והיה אפשר להישאל על שבועתו, רואים מכאן שאדם שמעולם – לא שינה בדיבורו יש כח בלשונו כסכין חדה שלא ישתנה שום דבר מדיבורו. ורואים מכאן גם שכת הדיבור של האדם הוא כסכין חדה היכולה ליצור מציאות בדיבורם, ובפרט אצל צדיקים המקפידים על נקיות לשונם שיש קיום לדבריהם וזהו כוחם. וידוע האימרה מה שפירש הרה"ק ה"אהבת שלום" מקאסוב זיע"א את הפסוק "לא יחל

דברו", ופירש שמי שזהר שלא לעשות דבריו חולין ומקפיד לכבד כל דיבורו כדבר שבקודש זוכה לכך שאף הקב"ה מכבד מוצא פיו ורחשי שפתיו ומתקיים בו "ככל היוצא מפיו יעשה".

ומסופר על בחור 'בעל-תשובה' אחד, כי הסתבך בצרות עם 'לשכת הגיוס' שהגיע זמנו להגיש בקשה לדיחוי ע"י פטור "תורתו אומנותו", אולם הבחור הזניח את הדבר ולא הגיש את הבקשה בזמנה, ומחמת כן – לפי חוקיהם – נחשב כיעריק' (דהיינו חייל שבורח מהצבא הוא 'עוון פלילי' לפי החוקים) וכבר נשלח אליו מהמשטרה הצבאית צו מעצר וריחפה עליו סכנת משפט ומאסר לזמן ממושך, ובצר לו בא בפחד גדול לגאון ישראל ותפארתו מרן הגאון ר' חיים קנייבסקי זיע"א והשיח את לבו שהוא מתיירא שייעצר בידי השלטון, ואמר לו בזה"ל "פטור-פטור", ויהי לפלא כי למחרת נודע שהתיק שלו נעלם מהצבא ומאז שוב לא נקרא להתייבב לגיוס.

אבל מכוח קדושתו אין זה פלא כי מרוב דיבוריו הקדושים היה בכוחו להניד ארץ ולהכריע בשמים שלא יארע לו שום רע.

נודב ע"י

הרה"ג ר' יוסף ברנדויין שליט"א

ראש כולל "ביאלה" באשדוד

לזכות בנו הבה"ח החתן כמר חיים אברהם יעקב מרדכי נ"י

יה"ר שהזיווג יעלה יפה

ויזכה לבנות בית נאמן בישראל בדרך ישראל סבא

עורך הגליון הב' / מדדכי בהוד גייגד נ"י

נ"י ב' שיבת "אור תורה" ב"ב

להערות ותגובות, בפקל. 0534199289